

Codex over het welzijn op het werk

Boek X.- Werkorganisatie en bijzondere werknemerscategorieën

Titel 1.- Nachtarbeiders en werknemers in ploegendienst

Gewijzigd bij: (1) koninklijk besluit van 14 mei 2019 tot wijziging van de codex over het welzijn op het werk, wat het periodiek gezondheidstoezicht betreft (B.S. 11.6.2019)

Omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn 2003/88/EG van 4 november 2003 van de Raad betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd

Art. X.1-1.- Voor de toepassing van deze titel wordt verstaan onder:

- 1° nachtarbeid: alle arbeid die tussen 20 en 6 uur wordt verricht;
- 2° nachtarbeider: iedere werknemer die nachtarbeid verricht of iedere werknemer die nachtprestaties verricht waarin zijn arbeidsregeling voorziet, in de zin van artikel 1 van het koninklijk besluit van 16 april 1998 tot uitvoering van de wet van 17 februari 1997 betreffende de nachtarbeid;
- 3° ploegenarbeid: elke regeling van de arbeid in ploegen, waarbij werknemers na elkaar op dezelfde werkplek werken, volgens een bepaald rooster, ook bij toerbeurt en al dan niet continu, met als gevolg dat de werknemers over een bepaalde periode van dagen of weken op verschillende tijden moeten werken;
- 4° werknemer in ploegendienst: iedere werknemer die volgens een dienstrooster in ploegenarbeid werkt.

Art. X.1-2.- § 1. Onverminderd de toepassing van artikel I.2-6, verricht de werkgever een risicoanalyse van alle nacht- en ploegenarbeid om te achterhalen welke nachtprestaties bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen voor de werknemer met zich meebrengen, en rekening houdend met de risico's inherent aan nacht- of ploegenarbeid.

§ 2. Om de prestaties te achterhalen die bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen met zich meebrengen moet de werkgever in zijn risicoanalyse volgende punten vaststellen, nader bepalen en evalueren:

- 1° de oorzaken en de graad van de verminderde waakzaamheid van de werknemer, die reeds zelf is verminderd omwille van de biologische desactivering tijdens de nacht;
- 2° de oorzaken en graad van de verhoging van de biologische activering, veroorzaakt door de nachtprestatie die bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen met zich meebrengt.

Een indicatieve lijst van de onder 1° en 2° bedoelde prestaties is opgenomen in bijlage X.1-1.

Art. X.1-3.- § 1. Als uit de resultaten van de in artikel X.1-2 bedoelde risicoanalyse blijkt dat een bepaalde nachtprestatie bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen

met zich meebrengt, moet de werkgever maatregelen nemen door waarborgen in te bouwen, zoals:

- 1° zorgen voor een gezondheidstoezicht dat specifiek is afgestemd op de bijzondere risico's en op de lichamelijke of geestelijke spanningen bedoeld in artikel X.1-2, § 2;
- 2° aanpassen van de werkposten op basis van ergonomische criteria;
- 3° de risico's inherent aan alle nacht- en ploegenarbeid in overweging nemende, de bijzondere risico's en de lichamelijke of geestelijke spanningen zo veel mogelijk beperken, rekening houdend met de toevoeging van die risico's en de samenvoeging van hun effecten.

§ 2. De door de werkgever te nemen maatregelen zoals bepaald in § 1 worden vooraf ter advies voorgelegd aan het Comité en maken integraal deel uit van het globaal preventieplan, zoals bedoeld in artikel I.2-8.

Art. X.1-4.- De nachtarbeiders of de werknemers in ploegendienst zijn werknemers die een activiteit met welbepaald risico uitoefenen zoals bepaald in artikel I.4-1, § 2, 3°.

Art. X.1-5.- **§ 1.** De werkgever onderwerpt de nachtarbeiders en de werknemers in ploegendienst aan een voorafgaande gezondheidsbeoordeling, zoals bedoeld in artikel I.4-25, alvorens zij voor nacht- of ploegenarbeid worden ingezet, waarbij hij nagaat of de individuele eigenschappen van de werknemer verenigbaar zijn met alle risico's waarmee nachtarbeid of ploegenarbeid gepaard gaat.

§ 2. De nachtarbeiders en de werknemers in ploegendienst bij wie de in artikel X.1-2 bedoelde risicoanalyse geen andere risico's heeft aangetoond dan die waarmee nachtarbeid of ploegenarbeid gepaard gaat, worden aan een periodieke gezondheidsbeoordeling onderworpen, overeenkomstig de bepalingen van artikel I.4-29.

§ 3. Wanneer de in artikel X.1-2 bedoelde risicoanalyse bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen heeft aangetoond, zoals bedoeld in artikel X.1-2, § 2, wordt de periodieke gezondheidsbeoordeling met gerichte onderzoeken aangevuld.

Die gerichte onderzoeken bestaan in de opsporing van de vroegtijdige en omkeerbare effecten van de met nacht- en ploegenarbeid gepaard gaande schade zoals slaapstoornissen, neuropsychologische stoornissen, gastro-intestinale aandoeningen, cardiovasculaire aandoeningen en fysieke vermoeidheid.

Art. X.1-6.- De werkgever moet er via gepaste organisatorische maatregelen voor zorgen dat de interne of externe dienst in voldoende mate beschikbaar zijn voor de nachtarbeiders en de werknemers in ploegendienst om die werknemers een graad van bescherming van hun gezondheid te garanderen die is afgestemd op de aard van hun werk en gelijkwaardig is aan die van de andere werknemers.

Hij moet eveneens de nodige maatregelen nemen om die werknemers de passende eerste hulpverlening te verschaffen.

Art. X.1-7.- De werkgever zorgt ervoor dat aan de nachtarbeider en de werknemer in ploegendienst informatie wordt verstrekt over:

- 1° de risico's waarmee nacht- of ploegenarbeid gepaard gaat, en over de bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen, bedoeld in artikel X.1-2, § 2;
- 2° de maatregelen genomen bij toepassing van artikel X.1-3;

3° de wijze waarop de beschikbaarheid van de interne of externe dienst alsook de verstrekking van de eerste hulp wordt georganiseerd.

BIJLAGE X.1-1

Indicatieve lijst van prestaties en taken die bijzondere risico's of lichamelijke of geestelijke spanningen met zich meebrengen zoals bedoeld in artikel X.1-2, § 2

1. Prestaties die de vermindering van waakzaamheid van de werknemers die nachtarbeid of ploegenarbeid verrichten verergeren:
 - werkzaamheden die het gebruik van neurotoxische stoffen inhouden, het gebruik van vluchtige organische stoffen (solventen) en producten die deze bevatten (verven, inkt, ...);
 - taken uitgevoerd in omstandigheden die de monotonie verhogen (afwezigheid van collega's, gebrek aan verandering van activiteit, van visuele en geluidsstimulatie, productiewerk, ...) en die leiden tot verminderde waakzaamheid, in taken die een bijzondere waakzaamheid vereisen, of die telkens herhaald moeten worden en/of weinig gevarieerd zijn.
2. Prestaties die een verhoging vereisen van de biologische activering van de werknemer die nachtarbeid of ploegenarbeid verricht:
 - werkzaamheden die belangrijke inspanningen vereisen en een belangrijke werklast met zich meebrengen, gemeten in watts (vanaf 410 watts: duwen en trekken van karretjes, grondwerken, tillen van zware lasten, ...);
 - werkzaamheden uitgevoerd in extreme koude of warme omgeving;
 - werkzaamheden die snelle visuele inspanningen vergen of die een grondige aandacht vereisen (bewakers, verzorgend personeel, ambulanciers, ...).